

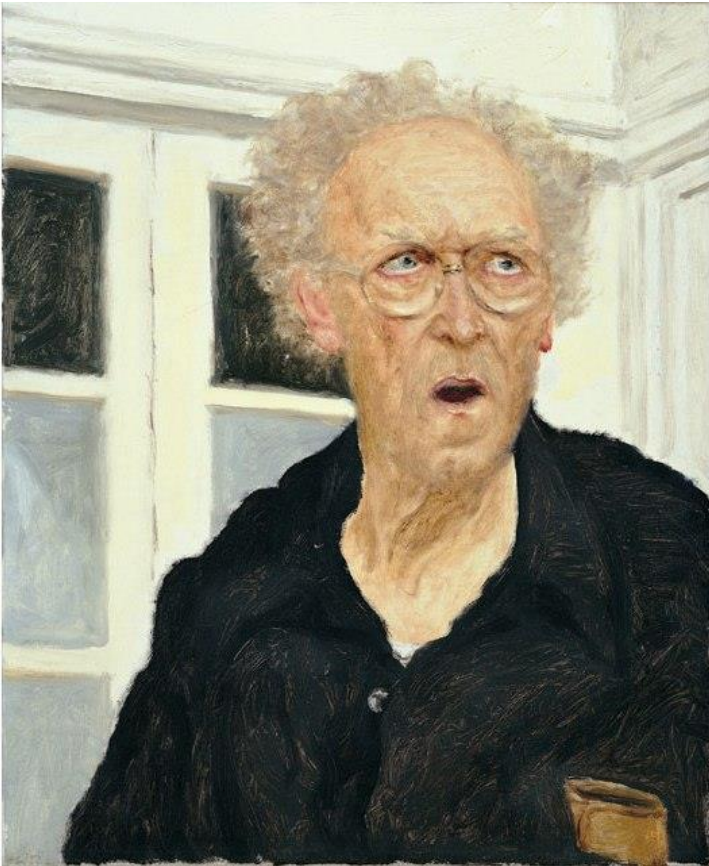
Avigdor Arikha- Autoportretele mirării

De Adrian Grauenfels

*Valiza Vuton zace închisă Louis,
Versace expus pe strada Vaugirard
Parisul vagabond, cafeneaua dintr-un vis
gurmand...*

*vezi? mă duc pașii pe asfaltul bulevard
schimb ocheade cu Maillolul din statui
cu reflexii metalice în apa Senei îmi
zâmbesc chemătoarele umbre ale
înecaților poeți*

*AG (Arikha, odă mirării, fragmente
dispersate)*

Expoziția recent deschisă la muzeul de artă Tel Aviv încalcă în mod voit un dezirat major al pictorului: a produce și a expune pictură numai și numai în lumină naturală.

Artificialul îi repugnă, neonul implică morbid și rece, doar lumina solară satisface redarea corectă a culorilor sale, subtil melanjate.

La numai 5 luni de la decesul artistului (29 aprilie 2010) muzeul orașului Tel Aviv instalează o dublă expoziție Arikha:

Autoportrete și Ilustrații de carte pentru Shay Agnon - "Un câine rățăcit".

Biografia lui Arikha (născut în 1929, Bucovina) este bine cunoscută. Adolescent, este eliberat dintr-un lagăr de concentrare german și din 1949 trăiește alternativ între Paris

și Jerusalem. Pe Samuel Becket îl întâlnește în 1956, acest an marchează începutul unei prietenii care durează 34 de ani, până la moartea marelui scriitor irlandez. Realismul picturii sale este într-o permanentă translație. Timp de 10 ani pânzele artistului suferă distilare, de la spontan și intuitiv spre un abstracționism indus mental.

În 1966 în eseul "Pictură și Privire" Arikha scrie: "Pictura trebuie detașată de înțelesul sau intrinsec. Nu citiți pictura. Ea nu este o ideogramă și nici materializarea unei scene, tot ce percepem sunt suprafețe făcute din linii, forme și culori, aplicate într-o anumită stare de tensiune. Cineva intervine, prelucrează manual aceasta suprafața ducând-o la limitele posibilității plastice. Despre picturile sale abstracte Arikha ne spune: "nu-s inspirate de natură, ele există în paralel cu natura". Natura sa este însuși Parisul, clocotul orașului:

*În casa de amor
cineva strigă encore
mă văd atârnat de un gard
sub posterul Lapin Agile,
chelnerul în frac negru
pictat de Lautrec,
servind absent în căni de lut
toate aceste stări mărunte mă trimit acasă
la șevalet
la pianul dezacordat
la sticla de vin destupată
la țigara gaulloise*

*să fac metamorfoze, să mă transform, în
planul spiralat al unei zile ce trece...
devin un polinom abstract*

După 1965 abandonează pictura ca să se dedice desenului și tipografiei de artă. Spre 1972 produce desene mici executate cu pensula, portrete și mai ales naturi moarte minimaliste. Arikha se detașează treptat de arta modernă în care crescuse, se declara pictor post abstract aflat în imposibilitatea de a produce pânze a la "maniera grande" cum își denumea operele din trecut.

A urmat decizia de a picta "numai cea ce ochii văd". Mai respectă încă un principiu împrumutat de la maestrul frescelor italienești Massaccio, Giotto: un tablou început va fi terminat în 24 de ore. Nu modifica și nu retușează nimic. Arikha se descoperă pe sine în această fază a introspecției, cu gura deschisă de mirare el tratează subiectele care îl fascinează: fructe,

obiecte triviale, sau propria sa persoană. Nimic nu pare mai intrigant decât a se picta în autoportrete.

E aici o dilemă a unghiurilor, portretul sta cu fața spre noi? cu spatele? e îmbrăcat sau poate nud? așezat pe un scaun? Mitul portretului manierist e spulberat de postura modernă, regele a coborât de pe cal, despuiat de zorzoane face primii pași într-o lume scăldată de lumină și culoare.

*...acum mestec uleiuri cu neon ce intră pe
fereastra atelierului
cu mirosul de castane prăjite de la hotelul
George V
și țipăt de fete, vine din river gauche*

Modelul este gata de o neostoită aventura în sine, ochiul și mâna se articulează într-o orchestrație a esteticului. Aceiași privire cercetătoare zboară între pânză și model, repetată de mii de ori, având un singur scop după cum spunea Becket:

"a depăși nevăzutul, a face posibil imposibilul.."

Fără îndoială, influența lui Becket în arta lui Arikha este enormă.

Chiar la intrare în prima sală a expoziției luăm contact cu lumea autoportretelor. Privirea fuge de la un tablou la altul, de la atitudinea pasivă, umilă, și până la strigătul unui Munch realist în detalii și mimică. Spațiul euclidian este eliberat, dizolvat, rămânem într-un câmp vizual stăpânit de himere.

Portretele fac ecoul strigătului unui om curios și frământat de aspectele artei care catalizează seva zilelor, așa cum îl vedem stând în picioare lângă o pânză neîncepută, pânza care îi este scut, adăpost.. dar și marmita în care fierbe neliniștea creației, acolo în fata pânzei nude se evaluează relația artistului cu mediul, cu lumină și privitorul.

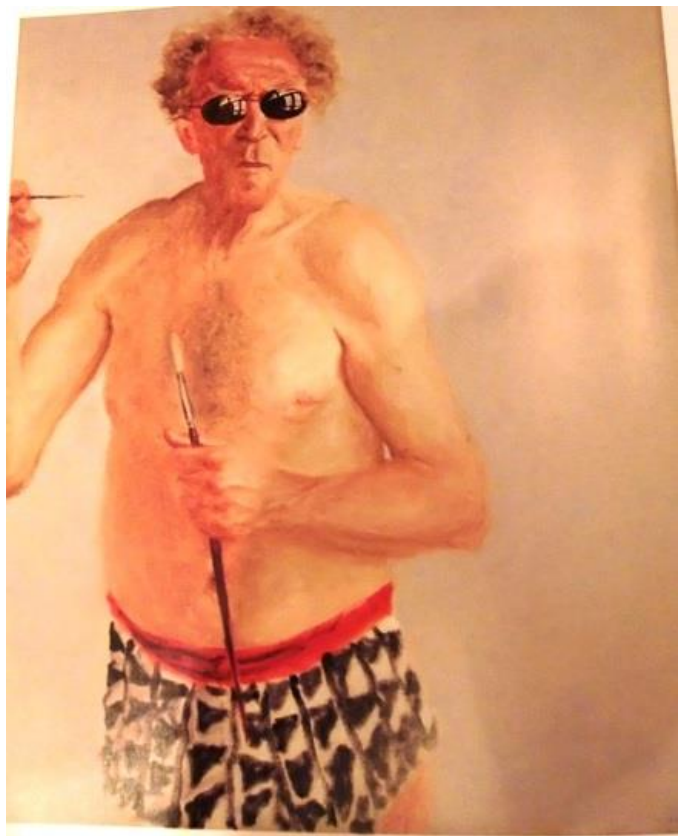
Suntem supuși unui triunghi, balansul elementelor este lăsat liber emoției privitorului.

Lipsește arabescurile, contrastele reduse la necesar, spațiul este populat de senzații și de mirajul picturii.

Accesăm o coerentă viziune a realității imediate, brutale, artistul nu flatează și nu menajează. Ridurile, angoasele, îndoielile artei sale, sunt toate acolo, ca o sumă a trăirilor unui artizan al lucrurilor elementare, despuiate de mofturi. Sofisticarea rezidă într-o inimitabilă simplitate.

Și totuși, tablourile retrospectivei sunt expuse sub slabe reflectoare electrice, forța picturii depășește spectrul artificial, sunt pânze puternice, bărbătești, artistul ne hipnotizează cu ochii săi calzi și cercetători din spatele ochelarilor ... Arikha era miop. Nu și trecătorul prin această deosebită expoziție.

*te gândesc în timp ce faci dragoste
în camera ta slab luminată
în patul tău cu gratii de strigăt
sub glastre de fier cresc cheile oraşului
părul tău are sensul subtil al tablourilor în
cărbune
cultură și memorie îmi zici, aducând
genunchii tăi arici sub palmele mele pline
de vopsea*

*ce fior în această după amiază, ploaie
de parcă totul se petrece într-un revers
foetal
în care tu ai plecat să vânezi fluturi cu
bunicul
apoi te naști
pe masa mea de lucru
într-o irizată pată de sânge...*

***

text și versuri: Adrian Grauenfels
oct. 2010
SAGA

